

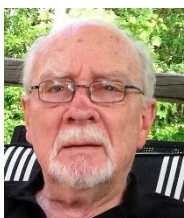
MILSTOLPEN

Österåkers Hembygdsförening

Nr. 1 – mars 2022

Ordförande har ordet

Vintern ra...ja visst är det på gång, snön smälter ut i porlande bäckar. Har man tur dyker Strömstaren upp och niger på en smältande iskant. Det är vår.

För bara några dagar sedan kunde vi genomföra årets första Hembygdskväll i Vita huset. Det var öppningen för en fin vårtermin med olika inslag av aktiviteter. Föreningen har, p.g.a. pandemin, fungerat mer i administrativa termer och stort underhållsarbete, vilket krävs i en förenings arbete.

Så vad kan vi/du förvänta dig framöver?
Årsmöte i Vita huset 24 april kl. 13.00.
Valborgsmässoaftonsfirande 30 april, start kl. 19.00 i Ekbacken med sång, vårtal, lotteri, kaffe/bulla, varmkorv m.m.
Elden tänds kl. 20.00
Sveriges nationaldag firar vi 6 juni i Ekbacken.
Biskopstuna 11 juni, med invigning av fotoutställning kl. 13.00.
Midsommaraftonsfirande i Ekbacken.
Seniorernas dag går av stapeln i Ekbacken onsdag 24 augusti, start kl. 11.30.

Utöver detta är våra museer som vanligt öppna på tider du hittar på hemsidan och i Facebook.
Titta gärna på hemsidan www.milstolpen.org efter information om allehanda aktiviteter.
Ett tips så gott som något, ta en tur till Hagbystugorna. Då kan du se att där har hänt och händer saker.

Väl mött, ta hand om dig!

Bo Hedenstedt

Några minnen om fastigheten Berga 6:13 Åkersberga, korrigering

Korrigering: I texten i Milstolpen nr 4 2021 stod att läsa i artikeln med ovanstående titel, följande: *Sätraängsvägen i Åkersberga centrum.*

Den åsyftade vägen är Storängsvägen.

Lars Valentin

Gissa bilden i Milstolpen nr 4

Nedanstående bild publicerades i Milstolpen nr 4 2021 med uppmaning till läsarna att försöka gissa var den är tagen.

Foto: Harling

Vi har fått in EN gissning och den kommer från Mats Sarin, som skriver:

Herrarna på bilden tror jag befinner sig vid "Odenplan", dvs korsningen Centralvägen/Sockenvägen, och att det är tegelbrukets byggnader som syns i fjärran. Vilken detaljskärpa för övrigt!

I vårt fotoarkiv finns beskrivningen: Rastande grupp - sannolikt i korsningen Åkersbergavägen/Uranusvägen. Vi kan inte ge rätt eller fel åt någon av uppgifterna. Kanske någon läsare kan komplettera?

Lars Valentin, foto@milstolpen.org

Gissa bilden

Det vi vet om den här bilden är att den kan vara tagen 1940, men platsen är okänd. Kanske någon känner igen sig? Hör av dig till foto@milstolpen.org så kan vi komplettera bildinformationen.

Arkivgruppen

Arkivgruppens medlemmar arbetar på flera områden. En grupp fortsätter att sortera och gallra i gamla protokoll och handlingar och är snart redo för indexering enligt allmänna arkivschema. En annan grupp har gallrat i gamla trycksaker och en tredje har gått igenom alla våra kartor och uppdaterat kartregistret. Vi fortsätter med att rensa och sortera i Förrådet och Biblioteket i Vita Huset.

Lars Valentin arkiv@milstolpen.org

Evenemangsgruppen

I evenemangsgruppen arbetar man med planering och genomförande av flera återkommande arrangemang, t.ex. Valborgsfirandet och Nationaldagen.

Ekbacken Foto: Lars Valentin

Vi behöver förstärka gruppen och välkomnar intresserade medlemmar. Kontakta oss på telefon eller anmäl dig via vår webbplats www.milstolpen.org under Meny – Föreningsinformation – Arbetsgrupper.

Lars Valentin

Fotogruppen

Flera personer har anmält sig till fotogruppen, men själva arbetet har inte startat ännu. Berätta om du vill vara med! Vi återkommer med rapport.

Lars Valentin foto@milstolpen.org

Hembygdsmuseet

Vad har hänt i Stenhagen sedan vi hördes av? Ganska mycket vill jag påstå.

Ni som besökt oss har säkert lagt märke att vi har målat klart det yttre av våra hus i Stenhagen. Vi är mycket nöjda med resultatet. Det vi inte är nöjda med är de höga elpriserna som drabbat oss, såsom många andra. Vi har många hus i vår förening som behöver värmas upp. Utan att vara säker, tror jag vi betalar över 100 000 kr per år för elen. Vad gör vi för att hålla elkostnaderna nere?

I hembygdsmuseet (fattighuset) i Stenhagen har vi installerat en luftvärmepump. Tack vare en intresserad Österåkers-bo, som äger en firma som sysslar med detta (MK Contracting) fick vi ett mycket bra pris + sponsring. Tack Hasse. Vi kunde nu sänka värmen på våra element, så dessa inte behövde arbeta. Nu har vi en grundvärme på 16 grader, som värmepumpen levererar som lägst. Stefan har gjort en fin "bur" som täcker "värmemaskinen" och en "kåpa" över ingående slangar. Vi har utökat "bostadsytan" i fattighuset med några fågelholkar som Stefan har tillverkat. Hoppas vi får några trevliga hyresgäster.

Björn Pålhammar

Stenhagens handel

Senast jag hördes av hade vi haft Kommunalrådet Michaela på besök. Tur att jag inte sålde kanalspaden till henne.

Nu var det dags att börja med vår juls skyltning i affären. I år hade skyltningsansvarig (Eddy) bestämt vi skulle ha en större tåg bana, som ska täcka hela långsidan i affären.

Vi hade också bestämt att låta intresserade, stora som små, komma in bakom "kulisserna" de dagarna som museet var öppet. Det var inte lätt att få ihop all räls. Varje liten spårbit måste användas för att få ihop spårlängden. Sedan var det att låna ihop tåg, som skulle dra vagnarna. Tåget Lill-Peter skulle vara med, men han testades positiv, så hans tvillingbror fick hoppa in i stället. Men skyltansvarig var inte nöjd (det är han aldrig) utan ville ha ett nytt tåg på banan. Då talade Lasse om att han ev. hade ett tåg på vinden. Han skickades omedelbart i väg för att leta. Efter en stund kom han tillbaka med en massa delar. Nu skulle det bli spännande att se om tåget skulle fungera efter 50 års vila. Upp med tåget på rälsen, och på med strömmen. Sakta, sakta vaknade det upp i sin Törnrosasömn, och började röra på sig. Lasse fick ta hem motorvagnen och försöka få den piggare. Vid återkomsten på spåret var den något piggare och starkare och kunde träda i tjänst. Nu började bitarna komma på plats och Eddy började bli nöjd. Nu hade vi ett Fleischmann O från 1950-talet, inblandad i en tågurspårning, som med hjälp av en "större" kran försökte få den urspårade godsvagnen på plats. Ett rälsspårståg (Lasse), vilken trafikerade stambanan som trafikerade linjen Industristationen – Kyrkstationen, där buss väntade att transportera passagerarna till kyrkan och krubban. Vid Industristationen trafikerade ett arbetståg (Björn och Lill Peters tvillingbror), sträckan Ångmaskinen – Villa - By. Det fanns naturligt en hel del tomtar, som bodde i en timmerstuga vid kyrkan, som nu vid tomtetider sprang kors och tvärs med paket (självklart missade de min adress). Nu tyckte Eddy att vi var klara.

Nästa uppgift som naturligtvis var den viktigaste, var nämligen julbordet.

Vanligtvis brukar alla samlas Vita Huset för ett gemensamt julbord, men julen 2021 var inte som vanligt. Corona hade infunnit sig, och antalet personer i samma rum hade begränsas. Vid styrelsens sammanräkning framgick att vi skulle passera den gräns på 40 personer vi bestämt som max i Vita Huset. Nu var goda råd dyra, och vi beslöt att ha julbord på två platser. På så sätt kunde vi lösa problemet. Eftersom vi hade finrummet klart i Stenhagens handel, så beslutades att vissa fick äta där.

"Stenhagensgruppen" började planeringen. Ansvariga blev Anki (dukning och tilltugg), inköp och tillagning (Janne och Ingemar) Vi hade bestämt vi skulle laga maten själva. Vi övriga tillhörde "kontrollgruppen" som sprang i vägen hela tiden. Så kom den dagen då alla skulle ha en trevlig och mättsam afton. Matlagning kom i gång efter ett kort "välkomsttal". Man märkte att alla var hungriga och tittade på när maten tillagades. Efter lite strul med strömmen, blev potatisen klar och köttbullarna fick sin fina färg.

Alla satte sig till bords och en härlig känsla infann sig i rummet, efter allt vårt arbete med detta rum och affären i övrigt. Tänk att det var ca. 140 år sedan den senaste julfesten var i detta rum. Vår trubadur (Stefan) tolkade en sångtext på eget vis, till allas uppskattning vid matbordet. När maten och efterrätten var i våra magar bjöds på kaffe och bakelser och diskussionen var i gång.

Fram på småtimmarna var alla nöjda med kvällen och börja dra sig hemåt.

Björn Pålhammar

Båtsmanstorpet

Jag avslutade förra rapporteringen med att Stefan och jag hade varit nere på "Säby Säg" och hämtat virke till golvet och börjat räta ut gamla spik. Janne, Lasse och Eddy hade spikat undergolv och isolerat trossbotten. Nu anslöt sig Stefan till arbetslaget och började lägga golv. Vi sparade några gamla golvbräder som såg bra ut. De övriga var i sådant dåligt skick att de inte gick att rädda, utan ersattes med nya i samma dimension som de kvarvarande.

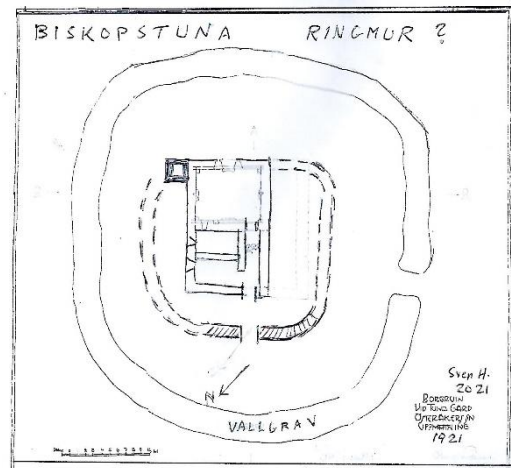

Nu har vi höjt upp det sjunkna hörnet, stoppat bruk under de upprättade väggdelarna, rensat under grunden från gamla brädbitar, bytt golvvirke, och räta ut hela golvet i detta rum. Vi kommer att sätta fast golvet ordentligt när det nya golvverket "torkat" och ev. "krympt". Det verkar som att vi fått ordning på fukten och lukten i huset, men det återstår att se. I samarbete med stugfogden kan vi kanske få i gång verksamheten i Båtsmanstorpet. Vi har redan fått en lista med uppgifter som skall åtgärdas av oss.

Pu och pust Björn Pålhammar

Biskopstuna 2021

Sommaren 2021 var det ingen utgrävning med intresserade amatörer vid Biskopstuna. "Våra arkeologer" ville på egen hand undersöka ett område vid borgens nordvästra hörn, mellan borgmuren och vallgraven. Där hade vid grävningarna 1972 upptäckts en stensättning utanför borgens gamla ingångsport, belägen på ca en meters djup. Här hittades nu denna stensättning samt rester av en skalmur mellan borgmuren och vallgraven.

Baserad på den skiss av borgens antagna storlek och form, som gjordes vid den första undersökningen 1921, kompletterad med vad vi nu vet bättre, har jag ritat en enkel kartskiss av hur denna yttre mur KAN ha dragits mellan vallgrav och borgmur. Den nu utgrävda delen har jag markerat med streckning. Den har troligen haft en port, som markerats.

När muren fanns där, hade borgen troligen inte det sist tillbyggda långa rummet där dagens ingång finns. Detta byggdes först på 1440-talet, sannolikt, och senast då revs troligen den skalmur, som arkeologerna nu har börjat frilägga. Möjligen byggdes det långa rummet av material från skalmuren? Jag vill understryka att detta är mina egna funderingar, baserade på vad jag såg i somras och på det jag vet om hur medeltida borgar kunde se ut.

Kanske hade Biskopstuna på 1300-talet en yttre skalmur mellan borgmuren och vallgraven? Fortsatta grävningar hoppas jag kan klarlägga detta, genom att man gräver tvärs den antagna murlinjen på några platser.

När våra arkeologer är färdiga med sina utgrävningar (2023?) hoppas jag att de skriver en bok med alla resultat och funderingar kring borgen. Då kommer mina teorier att ersättas av fakta.

Kommunen arbetar nu med planerna för "Besöksmålet Biskopstuna". Jag hoppas och tror att vi redan till sommaren 2022 har belysning inne i borgen och säkra plankgångar att gå på när man visar borgen. Planerna för besöksmålet finns på kommunens webbplats, på vilken nivå de kommer att förverkligas får vi se så småningom.

Sven Hugosson

Våra bilder finns på webben!

Österåkers Hembygdsförening har mer än 8000 foton i en bilddatabas. Foton är tagna av olika fotografer i olika tider, men de visar alla på olika sätt vår hembygd. Från porträtt till skildringar av större händelser.

2021 beslöt föreningen att göra bildsamlingen allmänt tillgänglig genom att gå med i Kollektivt kulturarv. Här kan allmänheten gå in och titta på alla foton och, vid intresse, ladda ner dessa för enskilt bruk. Vid egen återpublicering av föreningens foton är det ditt ansvar att beakta eventuella upphovsrättsregler. Du hittar mer information på vår webbplats, www.milstolpen.org. Där finns också en länk rakt in i fotosamlingen.

Ange alltid Österåkers Hembygdsförening som källa när du använder våra foton samt, när den uppgiften finns, även fotografens namn. Exempel: Foto: Bröderna Harling, ÖHF. (Länka gärna till vår bilddatabas också.)

Stockholms läns hembygd förbund och Stockholms läns museum driver tillsammans Kollektivt kulturarv. Syftet är att bidra till att hembygdsföreningarnas bildsamlingar digitaliseras, bevaras och tillgängliggörs. Fotografierna från Österåkers Hembygdsförening är den senaste och största anslutna fotosamlingen så arbetet med att tillgängliggöra samlingen är inte helt klart.

Men du kan alltså redan nu gå in och söka efter foton från Österåker. Vi kan tipsa om

sökordet "Harling" så får du upp det mesta av vad vår bygds mästefotografer lämnat efter sig från hundra år tillbaka och däromkring.

Hör gärna av dig och berätta vad du tycker: foto@milstolpen.org
Kommentera gärna också direkt i Kollektivt kulturarv vid ett foto du ser där som du kanske vet mer om?

Vill du bidra med egna foton till fotosamlingen, låna ut dem för inskanning eller skänka fysiska foton, så är du välkommen att kontakta oss på foto@milstolpen.org

Och vill du också arbeta med hembygdsföreningens fotosamling är du så välkommen till vår Fotogrupp! Anmälan kan göras på webbplatsen, i Menyn: Föreningsinformation/Arbetsgrupper.

Anna-Mi Wendel

Första bilderna köpta

Örjan Nordling i Åkersberga hörde talas om våra bilder på webben och kontaktade ÖHF. Han blev den förste person som av oss köpte fyra högupplösta bilder ur Kollektivt kulturarv. En av dem föreställde en vy över hans hus på nuvarande Malvavägen. Bilden är tagen någon gång på femtiotalet, före Norrgårdsvägens tillblivelse.

Bilden var dock inte tillräckligt detaljrik och vår fotoarkivansvarige, Lars Valentin hämtade fram originalet så att Örjan kunde ta ett eget reprofoto över sitt hus.

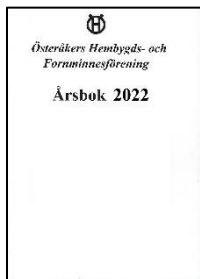

Det är det vita, fyrkantiga huset ungefär mitt i bilden nedan.

Lars Valentin, fotoarkivet

Var med och skapa Årsbok 2022

Här får du som medlem en unik möjlighet att medverka i skapandet av en årsbok som bygger på gamla och nya bilder.

Så här går det till i korthet. Leta fram en bild, gärna

tagen för länge sedan, med ett motiv som du känner till på något sätt. Kanske har det anknytning till din barndomsmiljö, eller en speciell händelse.

Ta dig till samma plats som fotot visar och ta en motsvarande bild. Skriv en liten berättelse om bilderna.

Mer information om hur du går tillväga tekniskt hittar du på vår webbplats, www.milstolpen.org under NYHETER.

Lars Valentin foto@milstolpen.org

Mycket nytt på vår webbplats

Vår webbplats, www.milstolpen.org är nu uppdaterad med flera nya avdelningar och sidor. Vi har försökt göra det enklare att hitta där också genom förändring i menyn. Nya sidor: FILMER, FOTOSAMLINGEN, KARTOR, REMISSINSTANSGRUPPEN och TORP. Uppdaterad: SKRIFTER med titlar till salu och sökfunktion för innehållet i 40 års utgåvor av Milstolpen.

Anna-Mi Wendel och Lars Valentin

Din e-postadress

Vår ambition är att enkelt och snabbt kunna ge dig aktuell information om nyheter och aktiviteter och då behöver vi din e-postadress. Du kanske även vill ha Milstolpen digitalt i stället för i pappersform? Vi uppdaterar vårt medlemsregister med e-postadresser. Ge oss din genom att skriva ett mail till mail@milstolpen.org

Sonja Almsätter

ÖHF bevakar kommunala planer

En viktig uppgift för hembygdsrörelsen är att följa och aktivt delta i de samhällsprocesser som kan påverka vår kulturmiljö, våra fornminnen och vårt historiska arv. Det här har hembygdsföreningen lång erfarenhet av. Remissinstansgruppen är nu en nybildad arbetsgrupp inom ÖHF som välkomnar alla intresserade att skicka in till gruppen synpunkter på kommunala ärenden som är ute på remiss. Du är också välkommen att delta i själva arbetet med att skriva svar på kommunens utskickade planeringar. ÖHF:s Remissinstansgrupp fokuserar främst på i vad mån kommunala framtidsplaner berör kulturhistoriska värden.

Är du intresserad av att delta i arbete med kommunala remissärenden? Anmäl dig i så fall via remissinstans@milstolpen.org

*Kontaktperson: Anna-Mi Wendel,
epost: remissinstans@milstolpen.org*

Kolla våra kartor!

Nu har vi skapat en sida på webbplatsen om alla våra kartor och om andras fina kartsamlingar som behandlar Österåkers kommun på olika sätt. Här kan du även beställa Åkers Skeppslags Häradscharta från 1903 i stort format, nytryck: Du hittar dit på www.milstolpen.org/kartor

Vi har även en interaktiv karta över Österåker. På den kartan kan du söka på personer, torp och gårdar, etc. och få fram foto, texter, som ägarlängder, husförhörslängder och liknande,

Lösningar till Krypto nr 25:

LJUNGSBODA
WALLIN
SKOGVAKTARBOSTAD
NATTVAKT
BIRGER ÖHLIN
SOMMARSTÄLLE
GITARR
FÖNSTERLUCKOR

Wallins stuga var en del av Ljungsboda gård. Den har bl.a. tjänat som skogvaktarstuga. 1910 bodde familjen Wallin här. Herr Wallin var nattvakt på Margretelunds slott. 1981 ägdes stugan och delar av gamla Ljungsboda gård av döttrar till dir Birger Öhlin. Stugan var detta år, 1981, sommarställe.

Vinnare (av 20 insända svar):

Ulla Lindgren, Västerås
Bengt Niklasson, Åkersberga
Lilian Nilsson, Åkersberga

Vinnarna får var sitt exemplar av
"Österåkersbondens förvandling".

Lars Valentin, kryptomakare

Funktions-mailadresser

Som kanske framgått av denna Milstolpe har ÖHF infört flera funktionsmailadresser. Du hittar flera genom att kika på vår webbplats, www.milstolpen.org.

Det betyder att du kan nå oss via en "officiell" adress, t.ex. foto@milstolpen.org i stället för våra privata adresser.

Avsikten är att skapa kontinuitet vid personförändringar i föreningen och att också skydda våra privata adresser mot t.ex. spam.

Lars Valentin, webmaster

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH FORNMINNESFÖRENING

Centralvägen 55 184 32 ÅKERSBERGA

Telefon (svarare): 08-540 67980

Plusgiro 9814-5

Bankgiro 5632-8511

mail@milstolpen.org

Webbplats: www.milstolpen.org

Facebook: [@osterakershembygdsforening](https://www.facebook.com/osterakershembygdsforening)

Instagram: [osterakers_hembygdsforening](https://www.instagram.com/osterakers_hembygdsforening)